

Zamecki, Stefan

Posiedzenie naukowe Zespołu Historii Nauki XIX wieku

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 20/2, 408-409

1975

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nie mógł się oprzeć Potocki, jeden z twórców i realizatorów idei wychowania obywatelskiego w dobie KEN.

Profesor K. Mrozowska zwróciła uwagę na kilka wątków występujących w pedagogice oświecenia. Po pierwsze — w tej epoce zrodziło się silne dążenie do uściślenia wzajemnych stosunków teorii i praktyki nauczania. Już wtedy teoria wynikała z obserwacji praktyki i zarazem tej praktyce miała służyć. Prospekt Potockiego był rezultatem takiej właśnie obserwacji. Po wtóre — okres oświecenia przyniósł wymaganie, aby przekazywane młodzieży treści nauczania były użyteczne w późniejszym jej życiu. Ponieważ historia starożytna opisuje wiele czynów heroicznych i zawiera dużo przykładów bezgranicznego oddania ojczyźnie, przeto w prospekcie Potockiego musiała ona znaleźć poręczne miejsce. Komisja Edukacyjna wymagała bowiem, aby dostarczać młodzieży wzorów właściwego, a jeśli zajdzie potrzeba, bohaterskiego zachowania się jednostki wobec potrzeb kraju i narodu.

Jak podkreśliła prof. K. Mrozowska — w nadaniu ostatecznego kształtu koncepcji Potockiego wybitną rolę spełnił również nacisk tradycji, w szczególności tradycji jezuickiej. Zarówno same szkoły, jak i przede wszystkim ich reformatorzy, nie mogły przewyciężyć tej tradycji, a zatem akceptowały treści i metody dawniej w nich występujące.

W dyskusji nad referatem doc. I. Stasiewicz-Jasiukowej zostały także podniesione problemy dotyczące „historycznego” charakteru nauczania prawa w szkołach KEN oraz „historycznego” oblicza czytania i tłumaczenia tzw. *Wypisów z autorów klasycznych*.

Do problemów poruszonych w dyskusji ustosunkowała się autorka referatu. Przede wszystkim stwierdziła ona, że nie można doszukiwać się źródeł koncepcji Potockiego jedynie w filozofii, czy też jedynie w praktyce szkolnej — rodzimej lub obcej. Granice pomiędzy teorią pedagogiczną a praktyką nauczania były w XVIII w. bardzo płynne i zarazem mało widoczne. Potocki miał ambicję wyjścia poza szkołę i doraźne potrzeby nauczania historii; pragnął uzasadnić swój projekt elementami racjonalistycznej filozofii, o czym świadczy wprowadzenie do niego poglądów Voltaire'a, Condillaca czy Borrellego. Wyjaśniając te zagadnienia, przedstawiła jednocześnie racje przemawiające przeciwko hipotezie, jakoby praktyka nauczania szkół niemieckich, a zwłaszcza austriackich, wpłynęła na tworzenie się podstaw nauczania historii w szkołach KEN. Brak bezpośrednich dowodów źródłowych na istnienie takich wpływów każe sądzić, że przede wszystkim filozofia francuska i francuska pedagogika szkolna oraz tradycje polskiej oświaty i potrzeby reformy KEN odegrały najwybitniejszą rolę w ukształtowaniu się zarówno teoretycznych podstaw nauczania historii, jak i praktyki dydaktycznej w tym zakresie.

Czesław Majorek

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII NAUKI XIX WIEKU

W dniu 27 listopada 1974 r. odbyło się pod przewodnictwem prof. Mariana Serejskiego posiedzenie Zespołu Historii Nauki XIX wieku. Na posiedzeniu tym dr Franciszek Bronowski wygłosił referat *Wartości metodologiczne historii historiografii dla badań historycznych*. W referacie podkreślona została więź historii historiografii z historią kultury, dydaktyką, ideologią i innymi sferami aktywności myślowej człowieka. Referent stwierdził, iż historia historiografii stanowi metodologiczną inspirację dla historii zwłaszcza nauk społecznych

i humanistycznych. Wskazał on, że elementy nowości rzadziej występują w tych naukach niż w naukach przyrodniczych. Przejawia się to także rozmaicie w różnych okresach rozwoju poszczególnych nauk. W końcowej części referatu omówione zostały metodologiczne inspiracje historii historiografii dla badań historycznych na przykładzie pisarstwa J. Lelewela, niektórych autorów niemieckich XIX w. oraz M. Handelsmana i J. Topolskiego. Dr Bronowski wysunął również szereg postulatów badawczych, których realizacja powinna — jego zdaniem — pomóc w rozstrzygnięciu problemu wpływu historii historiografii na badania historyczne. Wymienił przy tym następujące sprawy: analiza dorobku wybitnych historiografów, dezaktualizacja opracowań historycznych, kierunek rozwoju historiografii, integracja a dezintegracja w ramach historiografii, elementy postępu w historii historiografii.

W dyskusji udział wzięli: prof. M. Serejski, dr W. Mincer, dr A. Wierzbicka, dr S. Zamecki, mgr E. Borecka i mgr T. Długocka. Koncentrowała się ona wokół następujących spraw: precyzja terminologiczna użytych przez referenta sformułowań, wpływ rozwoju danej dyscypliny na rozwój jej metodologii, wpływ historii nauki na rozwój samej nauki, przedmiotu badań metodologii historii nauki, celów praktycznych historii a ideologii społecznej.

Stefan Zamecki

POSIEDZENIE ZESPOŁU BADAŃ NAUTOLOGICZNYCH

W dniu 9 listopada 1974 r. odbyło się w Warszawie kolejne posiedzenie Zespołu Badań Nautologicznych. Uczestniczyli w nim członkowie Zespołu, z Warszawy, Łodzi, Piotrkowa Trybunalskiego, Krakowa, Gdańska i Gdyni. Przewodniczył dr W. Aleksandrowicz.

Referat poświęcony morskiej myśli ekonomicznej pt. *Geneza i rozwój morskich dyscyplin ekonomicznych ze szczególnym uwzględnieniem ich warszawskiego, okupacyjnego rodowodu* wygłosił przewodniczący Zespołu prof. B. Kasprówicz. Dyskusja, która wywiązała się po referacie, potwierdziła celowość podejmowania tematyki z zakresu historii nauki 30-lecia PRL.

Następny referat poświęcony 250-rocznicy Akademii Nauk ZSRR wygłosił prof. J. Babicz. Aspekty nautyczne w działalności Akademii Nauk ZSRR przedstawił dr W. Aleksandrowicz. Celem wystąpień prof. Babicza i dra Aleksandrowicza było zasygnalizowanie tematyki badawczej, która winna znajdować odbicie w pracach Zespołu.

Wszyscy biorący udział w dyskusji byli zgodni co do tego, że w „Nautologii” winien ukazać się przeglądowy, pobudzający do badań, artykuł dający nowe spojrzenie na działalność Akademii Nauk ZSRR. Zwrócono również uwagę na konieczność uwzględnienia roli Polaków w morskich i śródlądowych badaniach nauki rosyjskiej i radzieckiej.

W.A.

POSIEDZENIE ZESPOŁU HISTORII NAUK ROLNICZYCH

Dnia 21 października odbyło się w Krakowie, pod przewodnictwem doc. Stanisława Brzozowskiego, posiedzenie Zespołu Historii Nauk Rolniczych.

Pierwszy referat *Znaczenie Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie dla rozwoju nauk rolniczych* wygłosiła mgr inż. Krystyna Targońska. Szczególną uwagę zwróciła referentka na okres początkowy działalności Muzeum, od chwili